

Turgenev Ivan Sergeevich

Lemmentarina

Иван Тургенев

Lemmentarina

«Public Domain»

Тургенев И. С.

Лемментарина / И. С. Тургенев — «Public Domain»,

© Тургенев И. С.

© Public Domain

Содержание

Lemmentarina	5
Конец ознакомительного фрагмента.	24

Turgenev Ivan Sergeevich Lemmentarina

Lemmentarina

Eräänä keväänä Boris Andrejitsh Vjasovnin, noin kahdenkymmenen kuuden vuoden ikäinen nuorimies saapui perintötilalleen, joka sijaitsi eräässä Keski-Venäjän kuvernementissä. Hän oli vastikään saanut virkaloman – "kotiasioita järjestääkseen" – ja aikoi ryhtyä kotitalosaan isännöimään. Onnellinen ajatus tietysti! Mutta Boris Andrejitshistä se tuntui vastenmieliseltä. Hänen tulonsa vähenivät vuosi vuodelta, velkoja karttui yhä enemmän: hän tuli vakuutetuksi siitä, että oli mahdoton jatkaa palvelusta, elää pääkaupungissa, – sanalla sanoen elää niin, kuin oli elänyt tähän asti ja päätti karvaalla mielellä pyhittää muutamia vuosia "kotoisten asioiden" korjaamiseen. Ja siksi juuri hän nyt ilmestyi tähän maalaiseen kotiperukkaan.

Hän huomasi, että maatilalla vallitsi epäjärjestys, puutarha oli hoitamaton ja rakennus melkein pilalle rappeutunut; hän pestasi uuden vouden vanhan sijalle, vähensi palvelijoiden palkat; antoi siistiä itseään varten pari kolme huonetta, korjautti rikkinäisen katon kuin uudeksi; muuten, hän ei ryhtynyt mihinkään päättömyyksiin eikä ruvennut suurempiin uudistuksiin, saatuaan itselleen selväksi sen yksinkertaisen ajatuksen, että ensin tulee tietää mitä haluaa uudistaa... Niin, hän tahtoi perehtyä talonhoitoon, ja alkoi, kuten sanotaan, tunkeutua asiain ytimeen. Täytyy tunnustaa, että hän pääsi asioiden perille ilman melua ja hätiköimättä. Mutta tottumattomana maalaiselämään tunsu hän olonsa varsin ikäväksi, ja usein oli vaikea tietää, miten saisi pitkän, yksitoikkoisen päivän loppuun kulumaan. Naapureita oli tosin aivan tarpeeksi, mutta hän ei ollut heidän kanssaan tuttu, – ei siksi, että hän olisi heitä vierastanut, vaan sentähden ettei ollut joutunut heidän kanssaan tekemisiin. Mutta kerran, syksyllä hän sattui tutustumaan erääseen läheisimmistä naapureistaan. Tämän nimi oli Pietari Vasiljevitsh Krupitsyn. Hän oli joskus palvellut ratsuväessä ja saanut virkaeron luutnanttina. Hänen alustalaistensa ja Vjasovnilaisten kesken oli jo ammuin vallinnut riita kahden ja puolen hehtaarin heinämaasta. Oli tosin ajoin oltu käsikähmässäkin saman asian tähden; heinäruo'ot siirtyivät salaperäisellä tavalla paikasta toiseen; syntyi kaikenlaisia ikävyyksiä, ja aivan varmaan, tätä riitaa olisi vielä jatkunut ties kuinka monta vuotta, ellei Krupitsyn olisi tullut tuntemaan Boris Andrejitshin rauhallisen luonteen ja kiiruhtanut hänen luokseen asiaa mieskohtaisesti selvittämään. Tällä selvittelyllä oli sangen miellyttävät seuraukset: ensiksikin, koko jupakka lakkasi heti ja vielä ainaiseksi tilallisten molemminpuoliseksi mielihyväksi; ja toiseksi, he itse mieltyivät toisiinsa, alkoivat usein tavata ja talveen päästessä jo oli heidän välilleen sukeutunut ystävyysuhde, joka teki heidät melkein eroittamattomiksi.

Ja, kuitenkin heissä oli jotenkin vähän yhtäläisyyttä. Vjasovnin ei tosin itse ollut rikas, mutta rikkaiden vanhempien lapsi, joka oli saanut hyvän kasvatuksen, opiskellut yliopistossa, tunsu useita kieliä, mielellään tutkiskeli kirjallisuutta, ja yleensä häntä saattoi pitää valistuneena miehenä. Krupitsyn, sitä vastoin, puhui vaivaisesti katkonaista ranskaa, ei ottanut kirjoja käteensä, ell'ei siihen ollut suorastaan pakkoa, ja kuului mieluummin valistumattomiin ihmisiin. Ulkonäönkään puolesta eivät ystävykset juuri ollenkaan olleet yhtäläisiä: Vjasovnin oli jotenkin pitkä, laiha, valkoverinen ja muistutti englantilaista, esiintyi aina mitä puhtaimmassa asussa, erittäinkin mitä käsiin tulee, pukeutui siististi ja käytti kauniita kravatteja... pääkaupunkilaisen tavan mukaan! Krupitsyn, sitä vastoin, oli lyhyenlanta, harteva, tumma, mustatukkainen, kulki kesät talvet samassa pronssinvärisessä palttoossa, jonka taskut olivat auki venähtäneet. "Minä pidän tästä palttoon väristä siksi, että siinä eivät tahrat tunnu" – sanoi Pietari Vasiljevitsh. Siinä eivät tosiaan tahrat näkyneet, sillä se oli kokonaan yhtenä tahrana. Krupitsyn oli kova syömäri, ja mielellään puhui siitä, kuinka miellyttävää on syödä ja mitä merkitsee hyvä ruuanmaitti. Hän söi kaikkea, mitä hänen eteensä kannettiin. Jos hänelle tuotiin

kaalikeittoa ja puuroa – niin hän särpi hyvällä maulla keiton ja syödä hötkäsi sitte sen jälkeen puuron; kun hänelle tarjottiin ohutta saksansoppaa – oli hän heti valmis käymään sen ääreen, ja jos tuotiin puuroa, mätti hän sitä aivan yhtä mielellään lautaselleen, – niinkuin ei mitään. – Kaljaa hän rakasti "kuin omaa isäänsä", kuten hänen oli tapana sanoa, mutta ranskalaisia viinejä, erittäinkin punaisia, hän ei suvainnut ja sanoi niitä "hapanhutkiksi". Yleensä Krupitsynille inho oli vieras tunne, jota vastoin Vjasovnin vaihtoi kahdesti päivässä nenäliinaa. Sanalla sanoen, nämä ystävät eivät ensinkään olleet toistensa tapaisia. Ainoastaan yhdessä suhteessa he olivat samanlaisia: molemmat olivat hyvänluontoisia, vaatimattomia, koruttomia kuin lapset. Krupitsyn oli sellaisena syntynyt, mutta Vjasovnin oli sellaiseksi kehittynyt. Ja vieläkin heissä oli yhteistä se, ettei kumpikaan pitänyt erityisesti mistään, toinen enempää kuin toinenkaan, s.o. he eivät tunteneet kiihkoa eikä mieltymystä sanottavasti mihinkään. Krupitsyn oli kuutta tai kahdeksaa vuotta vanhempi Vjasovninia.

Heidän päivänsä kuuluivat yksitoikkaisesti.

Aamusin, ei kuitenkaan liian varhain, noin kello kymmenen tienoissa, Boris Andrejitsh tavallisesti istui akkunaa ääressä punaisessa napittamattomassa aamuviitassa, jonka alta näkyi lumivalkoinen paita, kammattuna, peseytyneenä, kirja ja teekuppi kädessä; silloin astui Pietari Vasiljevitsh huoneeseen kasvoillaan huoleton ilme. Hänen kylänsä oli puolisen virstaa Vjasovnasta (se oli näet Boris Andrejitshin tilan nimi). Näillä käynneillään Pietari Vasiljevitsh hyvin usein jäi yöksi Boris Andrejitshin luo. "No mutta, terve! – sanoivat he tavallisesti yhteen ääneen. – Kuinka olette jaksaneet?" Ja samassa Fedjushka, (viidentoistaikäinen poika, kasakaksi puettuna, hiukset pystyssä kuin suokukolla keväällä) toi Pietari Vasiljevitshille hänen buhariverkaisen aamuviitansa, ja Pietari Vasiljevitsh rykäisi kuin alkajaisiksi, kietoi ylleen viitan ja ryhtyi teehen ja tupakkaan. Ja sitten sitä alettiin keskustella – keskustella verkkaan, pysähtyen ja haukotellen: puhuttiin ilmoista, eilispäivästä, peltotöistä ja viljan hinnoista; juteltiinpa läheisistä tilanomistajista ja omistajattaristakin. Ensi päivinä tutustuttuaan Boris Andrejitshiin, Pietari Vasiljevitsh piti velvollisuutenaan ja jopa häntä huvittikin kysellä naapuriltaan yhtä toista pääkaupungin elämästä, tieteestä ja sivistyksestä yleensä – yleensä henkevästä asioista; Boris Andrejitshin vastaukset viehättivät, usein hämmästyttivät häntä ja herättivät hänessä mielenkiintoa, mutta samalla ne vaikuttivat hänessä jonkunlaista väsymystä, niin että pian kaikki sellaiset kysymykset harvenivat ja loppuivat tyyten; eikä Boris Andrejitshkaan sanottavasti halunnut niitä henkiin herättää. Sattui jälkepäin – mutta harvoin – että Pietari Vasiljevitsh yht'äkkiä kysäsee Boris Andrejitshilta, esimerkiksi mitä se sähkö oikeastaan on, ja kuultuaan Boris Andrejitshin ei varsin ymmärrettävän selityksen asiasta vaikenne ja sano: "ompa se koko ihmeellistä", eikä sitten pitkään aikaan utele mitään oppineita asioita. Enimmäkseen heidän keskustelunsa olivat tämäntapaisia. Pietari Vasiljevitsh, esimerkiksi, vetäen savua piipustaan ja puhaltaissaan sitä sieramiensa läpi kysyy:

– Mikä tuo uusi neitonen on, jonka äsken näin takaportailla, Boris Andrejitsh.

Boris Andrejitsh vuorostaan panee sikaarin suuhunsa, pöllähyttää siitä savua kerran kaksi ja särpäistyään kylmää teetä, sanoo:

– Mikä uusi neitonen?

Pietari Vasiljevitsh nojautuu hieman sivulle ja katsellessaan akkunasta pihamaalle, missä koira purasi avojalkaista poikaa pohkeeseen, vastaa:

– Se vaaleaverinen... ei ollenkaan hullummännäköinen.

– Ahaa! – huudahtaa, hiukan arveltuaan, Boris Andrejitsh: – se on minun uusi pesijättäreni.

– Mistä hän on? – kysyi edelleen Pietari Vasiljevitsh, melkein ihmeissään.

– Moskovasta. Opissa on ollut. Ja molemmat vaikenevat.

– Montako teillä on kaikkiaan pesijöitä, Boris Andrejitsh? – kysyy taaskin Pietari Vasiljevitsh, katsellen tarkkaavasti tupakan hehkuvaa tuhkaa piipussa.

– Kolme, – vastaa Boris Andrejitsh.

– Kolme! Minulla on vaan yksi. Yhdelläkään ei ole juuri mitään tekemistä. Itsehän tiedätte minun liinavaatteeni.

– Hm! – vastaa Boris Andrejitsh. Ja puhelu keskeytyy hetkeksi.

Sellaisessa puuhassa kului aamu, ja tuli aamiaisen aika. Pietari Andrejitsh rakasti kovin aamiaista, hän vakuutteli, että kahdentoista aika on erittäin sopiva aamiaiseksi; ja totisesti: hän söi niin hilpeästi ja sellaisella terveellä mielihalulla, että saksalainenkin katsellessaan sellaista olisi tuntenut vilpítőntä riemua: niin mainiosti hän osasi syödä! Boris Andrejitsh söi paljon vähemmin: hänelle riitti yksi kanankyljys tahi kaksi munaa öljyssä paistettuna sekä muuan englantilainen herkkuruoka erityisessä sitä varten tehdyssä patenttiastiassa, josta hän maksoi suuria rahoja ja salaa piti vastenmielisenä, vaikka vakuutti, ettei muka voinut ilman sitä tulla aterioidessa toimeen. Aamiaisen ja päivällisen välillä ystävykset, jos ilma oli hyvä, läksivät talontoimiin, tahi ainoastaan käyskentelivät ja katselivat nuorten hevosten juoksuharjoituksia. Toisinaan he joutuivat astellessaan Pietari Vasiljevitshin talolle saakka ja toisinaan poikkisivat hänen luokseen.

Tämä talo muistutti kaikessa pienuudessaan ja rappeutuneisuudessaan pikemmin yksinkertaista puuhökkeliä, kuin tilanomistajan asuntoa. Olkikatolla, johon varpuset ja naakat olivat penkoneet reikiä ja pesiään rakennelleet, rehoitti vihreä sammal; kahdesta hirsikerrasta, jotka aikoinaan olivat sileäksi veistettyinä paikalleen asetetut, oli toinen siirtynyt sijoiltaan taakse, toinen sivulle painuen maahan; sanalla sanoen, huono oli Pietari Vasiljevitshin asumus ulkoa ja huono sisältä. Mutta Pietari Vasiljevitsh ei surrut: naimattomana ja vaatimattomana miehenä hän ei etsinyt mukavuuksia, vaan tyytyi siihen, että omisti paikan, jossa saattoi tarpeen tullessa saada suojan sateen ja pakkasen ahdistaa. Taloudesta huolehti emännöitsijä Makedonia, keski-ikäinen nainen, joka oli sangen mukava ja rehellinen, mutta jolla oli onnettomat kädet: ei mikään niissä menestynyt, astiat särkyivät, liinaiset repesivät, ruoka ei kiehunut eikä valmistunut. Pietari Vasiljevitsh kutsui häntä Kaligulaksi.

Pietari Vasiljevitshilla oli synnynnäinen taipumus vierasvaraisuuteen, näki mielellään luonaan vieraita ja kestisi heitä parhaansa mukaan, huolimatta varojen puutteesta. Tämä harrastus ja puuhaavaisuus oli ylimmillään, kun Boris Andrejitsh tuli käymään hänen luonaan; mutta huolimatta siitä, että Makedonia pani parhaansa, kiiteli kuin lintu ollen joka askeleella lentää kumoon suuressa innossaan, Pietari Vasiljevitshin kestitys oli varsin huonoa, rajoittuen palaseen kuivaa sampea viinaryypyn ohella, jolle hän antoi sen oikeutetun tunnustuksen, että se on erinomaista "vatsaa vastaan". Kävelyn jälkeen ystävykset palasivat Boris Andrejitshin kotiin ja söivät päivällistä kiirehtimättä. Nautittuaan sitä niinkuin ei aamiaista olisi samana päivänä ollut ensinkään, etsi Pietari Vasiljevitsh itselleen rauhallisen sopen, jossa nukkui pari kolme tuntia vain, jolla aikaa Boris Andrejitsh lueskeli rajantakaisia sanomalehtiä. Iltasella ystävät taas olivat yhdessä: sellaiseksi oli jo heidän veljeytensä muodostunut! Toisinajoin he istuivat kahden korttipöydän ääreen, ja sitten taas keskustelivat samaan tapaan kuin aamullakin. Tapahtuipa, että Pietari Vasiljevitsh otti seinältä kitaran ja alkoi laulaa jotenkin miellyttävällä äänellään romansseja. Pietari Vasiljevitsh rakasti suuresti musiikkia, vieläpä paljon enemmän kuin Boris Andrejitsh, joka ei saattanut haltioitumatta mainita Bethowenin nimeä ja yhä oli aikeissa tilata Moskovasta fortepianon. Surun tai alakuloisuuden hetkinä Pietari Vasiljevitsh tavallisesti otti kitaran ja lauloi romanssia, joka oli muisto hänen palvelusajastaan rykmentissä... Erittäin tunteellisesta mutta hieman kumeasti, kuin nenän kautta, äänsi hän seuraavat säkeet:

"Ruoka meill' ei ranskalaista,
Sotakokki keittää sen...
Mainiot ei soittajamme,
eikä laula kuulut maan...
Torvi soi; ja ratoksemme
Raportteja tuodaan vaan."

Boris Andrejitshin toisinaan veti laulujansa, mutta hänen äänensä oli epämiellyttävä ja epävarma. Kymmenen tienoissa illalla, mutta joskus aikasemminkin, ystävykset erosivat... seuraavana päivänä jälleen alkaakseen samaan tapaan.

Mutta kerran istuessaan, kuten tavallisesti viistoon vastapäätä Boris Andrejitshiä, Pietari Vasiljitsh katsoi häneen merkitsevästi ja virkkoi miettiväisesti:

– Yhtä minä ihmettelen, Boris Andrejitsh...

– No, mitä? – Kysyi tämä.

– Katsokaas, sitä vaan, että te olette nuori, viisas, sivistynyt, mikä kumma halu teillä on asua maalla.

Boris Andrejitsh katsoi kummastuneena naapuriinsa.

– Tiedättehän te, Pietari Vasiljitsh, – sanoi hän, vihdoinkin: että – elleivät minun asiani... Minun asiani pakoittavat minua siihen, Pietari Vasiljitsh.

– Asiat? teidän asianne eivät tietääkseni ole niinkään... Teidän varallisuudellanne saattaa elää. Lähtekää sotilasuralle. Ja vaiettuaan hetken, Pietari Vasiljitsh lisäsi:

– Teidän sijassanne minä menisin ulanirykmenttiin.

– Ulanirykmenttiin, miksi juuri sinne?

– Niin minusta tuntuu, että te parhaiten sopisitte ulaniksi.

– Mutta olettehan te itse palvelleet husaarina?

– Minäkö? Tietysti husaarina, – puhui Pietari Vasiljitsh vilkkaasti: – mutta millaisessa rykmentissä! – Sellaista rykmenttiä et löydä koko maailmasta toista! Se oli kultainen rykmentti! Päälliköt ja toverit – mitä väkeä olivatkaan! Mutta teidän... En tiedä miksi... teidän pitäisi minun mielestäni ulanirykmenttiin. Te olette vaalea, vartalo on teillä hoikka: kaikki se on kuin asiaankuuluvaa:

– Mutta sallikaa, Pietari Vasiljitsh, te unohdatte, että sotilaslain mukaan minun pitäisi alkaa junkkarista saakka. Minun ikäiselleni miehelle se olisi vähän liian vaikeaa. Ja sitäpaitsi se nähtävästi ei olisi sallittuakaan.

– No onhan se niinkin, – huomautti Pietari Vasiljitsh ja painoi päänsä alas. – No, siinä tapauksessa, menkää naimisiin, sanoi hän ja nosti päänsä.

– Ompa teillä tänään omituisia päänäpistöjä, – huudahti Boris Andrejitsh.

– Miksi niin, omituisia? Mitä tosiaan maksaa vaivaa elää noin? Mitä te odotatte? Laiminlyötte aikanne. Tahtoisinpa tietää, mitä hyötyä teille lähtee siitä, ett'ette nai?

– Ei ole kysymys hyödystä, – alkoi Boris Andrejitsh.

– Ei, sallikaahan, – keskeytti hänet Pietari Vasiljitsh, yht'äkkiä kiivastuen. – Minua ihmetyttää, että nuoret ihmiset nyky maailman aikana niin pelkäävät mennä naimisiin! En voi tosiaankaan sitä käsittää. Te, Boris Andrejitsh, alkää ajatelko minua, että minä en ole nainut. Minä olen ehkä tahtonut ja aikonutkin, mutta katsokaas mitä ovat minulle näyttäneet.

Ja samassa Pietari Vasiljitsh kohotti pystyyn oikeankäden etusormen, kääntäen sen ulkopuolen Boris Andrejitshia kohti.

– Eikö teidän varoissanne muka kelpaisi naida! Ja Boris Andrejitsh katseli tarkkaavasti Pietari Vasiljitshia.

– Hupaistako, vai mitä, on tämä naimattoman elämä? – jatkoi Pietari Vasiljitsh. – Hullutusta! Vai vieläkö hupaista!.. Totisesti, nykyajan nuoret minua ihmetyttävät.

Ja Pietari Vasiljitsh harmistuneena kopautti piipunpesän nojatuolin kädensijaan ja siveli piipunvartta.

– Kuka teille sitte on sanonut, ett'en minä aio naida? – puhui Boris Andrejitsh verkkaan.

Pietari Vasiljitsh aivan kuin mateli sormineen hohtohilpeillä kirjailtuun samettiseen tupakkakukkaroon ja jäi liikkumattomaksi. Boris Andrejitshin sanat hämmästyttivät häntä.

– Kyllä, – jatkoi Boris Andrejitsh, minä olen valmis menemään naimisiin. Etsikää minulle morsian, ja minä nain.

– Todellako?

– Todella.

– Ei mutta, aivanko totta?

– Millainen te olette, Pietari Vasiljitsh, aivanko totta, enhän laske leikkiä.

Ja Pietari Vasiljitsh täytti piippunsa.

– No, katsotaanhan, Boris Andrejitsh. Kyllä morsian löydetään.

– Hyvä, – jatkoi Boris Andrejitsh, – mutta kuulkaahan, miksi te oikeastaan tahdotte naittaa minut?

– Vaan siksi, että, katsellessani teitä, tuntuu minusta mahdottomalta, että teillä ei ole mitään tekemistä.

Boris Andrejitsh hymyili.

– Minusta päinvastoin, on tähän saakka tuntunut, että olen tässä mestarina.

– Älkää käsittäkö minua niin, – sanoi Pietari Vasiljitsh ja käänsi keskustelun toisaalle.

Parin päivän kuluttua Pietari Vasiljitsh jälleen ilmestyi naapurinsa luokse, mutta ei enää tavallisessa palttoo-pahasessaan, vaan korpinmustassa pitkässä takissa, jossa oli hienot napit ja runsaat hihat. Pietari Vasiljitshin viikset näyttivät miltei mustilta voiteesta, mutta hiukset olivat edessä taitavasti korkealle silatut, kahdelle makkaralle, jotka välkkyivät pomadasta. Iso samettikravatti, jossa oli silkkinen nauharuus oli tiukasti kiinnitetty Pietari Vasiljitshin kaulan ympärille tehden sen juhllallisen liikkumattomaksi ja luoden pyhäisen leiman koko yläruumiille.

– Mitä merkitsee tämä juhlapuku? – kysyi Boris Andrejitsh.

– Tämä juhlapuku merkitsee sitä, – vastasi Pietari Vasiljitsh laskeutuessaan rattailta paljoa ketterämmin kuin tavallisesti: – että käskette valjastamaan hevosen. Me lähdemme.

– Mihin sitten?

– Morsiamen luo.

– Minkä morsiamen?

– Joko olette unohtaneet mitä toissapäivänä puhuttiin?

Boris Andrejitsh naurahti, mutta meni samalla hämilleen.

– Odottakaahan nyt, Pietari Vasiljitsh, olihan se vaan leikkiä.

– Leikkiäkö? Kuinka sitten vakuutitte silloin, ett'ette laske leikkiä? Ei, suokaa anteeksi, Boris Andrejitsh, kyllä teidän täytyy pitää sananne. Olen jo ryhtynyt tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Boris Andrejitsh hämmästyivät vielä enemmän.

Millaisiin toimenpiteisiin, sitten? – kysäsi hän.

– Ohoo, älkää siitä huolehtiko! – Mitä arvelette? Minä olen jo valmistanut erästä naisnaapuriamme, rakastettavaa olentoa siihen, että tulemme, te ja minä, häntä tänään tervehtimään.

– Kuka tuo naisnaapuri on?

– Saattehan sitten tietää – odottakaa! No, pukeutukaa vaan ensin, ja käskekää valjastaa.

Boris Andrejitsh vilkasi neuvottomana ympärilleen.

– Todella, Pietari Vasiljitsh, katsokaahan millainen ilma on.

– Ilmasta ei ole väliä, se on aina sellainen.

– Onko sinne pitkäkin matka?

– Noin viisitoista virstaa. Boris Andrejitsh vaikeni.

– Syödäänhän nyt sentään aamiainen ensin!

– Syödään – syödään vaan, ei se estä. Tiedättekö mitä, Boris Andrejitsh, menkää pukeutumaan, minä tulen kyllä toimeen ilman teitä: otan ryppyt, haukkaan palasen – sehän ei kestä kauvan, kyllä lesket meitä sitten syöttävät – siitä ei pelkoa.

– Eihän se liene leski? – kysyi Boris Andrejitsh kääntyessään pois päin, ja oli jo menossa huoneensa kynnykselle.

Pietari Vasiljitsh nyökkäsi.

– No, sittehän näette.

Boris Andrejitsh meni ja sulki oven jälkeensä, mutta Pietari Vasiljitsh jäätyään yksin hommasi sekä matkarattaat esille että aamiaisen itselleen.

Boris Andrejitsh pukeutui kauvan. Pietari Vasiljitsh joi jo, hiukan närkästyneen ja surullisen näköisenä toisen ryyppy lasin viinaa, kun Boris Andrejitsh ilmestyi työhuoneensa kynnykselle. Hän oli pukeutunut huolellisesti. Hänen yllään oli tyylikkäästi istuva, väljä pitkätakki, jonka himmeän musta pinta erottautui hauskaasti housujen tummanharmaasta väristä, kravatti oli musta ja liivit tummansiniset; kultaiset kellonperät riippuivat kaarena alimpaan napinläpeen kiinnitetystä koukusta ja katosivat jonnekin povenalaiseen taskuun; jalanmukaiset saappaat narahtelivat ylevästi, ja Boris Andrejitshin ilmestyessä levisi ilmaan ess'bouque'n tuoksu sekaantuen tuoreen liinavaatteen tuoksuun. Pietari Vasiljitsh ehti sanoa ainoastaan "mutta" ja tarttui heti lakkiinsa.

Boris Andrejitsh veti vasempaan käteensä harmaan säämyskähansikkaan ja henkäsi siihen, sitten hän samalla kädellä kaasi hermostuneesti itselleen neljännespikarin viinaa ja joi sen pohjaan; vihdoin hän otti lakkinsa ja meni Pietari Vasiljitshin kanssa eteiseen.

– Teen tämän ainoastaan teidän tähtenne, – sanoi Boris Andrejitsh istuutuessaan rattaille.

Olkoon nyt sitten: minun tähteni, – sanoi Pietari Vasiljitsh, johon Boris Andrejitshin juhllinen ulkomuoto vaikutti: – mutta, ehkä te itse vielä minua kiitätte.

Ja hän sanoi ajajalle, millä tavalla ja mihin oli ajettava.

– Me lähemme Sofia Kirillovna Sjadnjeprovska ja'n luo, – virkkoi Pietari Vasiljitsh jotenkin kauvan kestäneen äänettömyyden jälkeen, jonka kestäessä ystävykset olivat istuneet liikkumattomina, melkein kivettyneinä. – Oletteko kuulleet hänestä mitään?

– Luulenpa kuulleen, – vastasi Boris Andrejitsh. – Näinkö te tosiaan aiotte häntä minulle morsiameksi?

– No, mikäs estäisi? – Hän on erinomaisen älykäs nainen, varakas, hänellä on hieno käytös, uskallanpa sanoa, suurkaupunkilainen. Muuten, saattehan sitten nähdä... eihän tämä teitä velvoita mihinkään.

– Vai vielä tässä tarvittaisiin sitäkin! – vastasi Boris Andrejitsh. – Mutta kuinka vanha hän on?

– Noin kahdenkymmenenviiden, tahti – seitsemän, – ei ainakaan enempää. Siis, kuten sanotaan, mehevimmillään.

Rouva Sjadnjeprovska ja maatilalle ei ollut viisitoista, vaan runsaasti kaksikymmentäviisi virstaa, niin että Boris Andrejitsh alkoi lopulta vilusta väristä ja kätki punertuneen nenänsä viittansa majavannahkaiseen kaulukseen. Pietari Vasiljitsh ei yleensä ollut viluinen, etenkin juhlapukeissa. Päinvastoin hän näin ollen pakkasi hikoilemaan. Rouva Sjadnjeprovska ja kartanon päärakennus oli valkoinen, uusi, vehreäkattoinen, kuten kaupunkilaishuivat; siihen kuului puutarha ja pieni piha. Moskovan tienoilla tapaa usein sentapaisia huviloita, jotavastoin ne maakunnassa ovat harvinaisempia. Saattoi huomata, että rouva Sjadnjeprovska ei vielä ollut kauvan siellä asunut. Ystävykset astuivat ajopeleistään. Portailta vastaanotti heidät lakeija, joka oli puettu kaupunkilaismaisesti: lyhyihin housuihin ja harmaaseen, pyöreään hännystakkiin kiiltävine nappineen. Eteisessä, joka oli varsin siisti seinäpenkkeineen, oli heitä vastassa toinen samallinen lakeija. Pietari Vasiljitsh käski ilmoittaa itsensä ja Boris Andrejitshin saapuneen. Lakeija ei mennyt rouvalle ilmoitusta tekemään, vaan vastasi saaneensa käskyn pyytää vieraat sisälle.

Vieraat menivät ensin ruokasaliin, jossa kajahteli kanarialinnun huimaava viserrys, ja sieltä vierashuoneeseen, joka oli sisustettu venäläisestä kauppaliikkeestä ostetuilla käyrämallisilla huonekaluilla; ne olivat tarkoitettut mukaviksi istuimiksi vieraille, mutta olivat sangen epämukavia. Tuskin oli kahta minuuttia kulunut, kun viereisestä huoneesta kuului silkin kahinaa, oviverho kohosi ja kepein askelin astui emäntä vierashuoneeseen. Pietari Vasiljitsh rykäsi ja vei Boris Andrejitshin hänen luokseen.

– Iloitsen suuresti teidän tuttavuudestanne, ja olisin sitä jo kauvan halunnut, – sanoi emäntä huolettomasti heittäen häneen pikaisen silmäyksen: – , olen sangen kiitollinen Pietari Vasiljitshille siitä, että hän on aikaansaanut tämän miellyttävän tutustumisen. Pyydän, istukaa!

Ja emäntä istui silkin kahistessa selkänojaan matalalle sohvalle, ojentaen eteenpäin jalkansa, jotka olivat varsin somat sievine jalkineineen, ja pani kätensä ristiin. Hänellä oli vihreä puku, valkeilla pitseillä reunustettu.

Boris Andrejitsh istui nojatuoliin, häntä vastapäätä, Pietari Vasiljitsh vähän etemmäksi. Keskustelu alkoi. Boris Andrejitsh katseli tarkkaavasti Sofia Kirillovnaa. Hän oli sorja, pitkä nainen, vartalo oli siro; hän oli tumma ja varsin kaunis.

Kasvojenilmeessä, erittäinkin silmissä, jotka olivat suuret, sädehtivät ja kulmiin päin ulottuvat, hiukan kiinalaismaiset, oli omituinen rohkeuden ja arkuuden sekainen ilme, jota ei mitenkään saattanut uskoa luonnolliseksi. Toisinaan hän vilkutti silmiään, toisinaan taas äkkiä sulki ne; mutta huulilla eleli yhä sama hymyily, joka koetti näytellä huolettomuutta. Sofia Kirillovnan liikkeet olivat vapaat, melkein terävät. Yleensä, hänen ulkomuotonsa miellytti Boris Andrejitshia; ainoastaan tukan kuosi jakauksineen teki häneen epämiellyttävän vaikutuksen, se loi vallattoman ja poikamaisen leiman hänen piirteisiinsä; paitsi sitä hän tuntui puhuvan liian puhtaasti ja huolellisesti venäjää... Boris Andrejitsh oli aivan samaa mieltä Pushkinin kanssa, että —

Jos huulilla ei hymyn tunto
Vaan suussa kieliopin kunto,

niin venäjänkieltä ei saattanut rakastaa. Sanalla sanoen, Sofia Kirillovna oli niitä naisia, joita liehakoitsijat pitävät somina, naineet miehet – sotaisina yksilöinä, mutta naimattomat vanhat miehet virkeinä eukkoina.

Keskustelu alkoi sillä, että on sangen ikävä asua maalla.

– Täällä ei ole, suoraan sanoen, ketään jonka kanssa vaihtaisi sanan, – puhui Sofia Kirillovna, erittäin hienosti ääntäen s-äänteen. – Minä en voi ymmärtää, mitä ihmisiä täällä asuu. Mutta ne, – lisäsi hän, ja hänen kasvonsa värähtivät: – joiden kanssa olisi miellyttävää tutustua, – ne eivät liiku mihinkään, vaan jättävät meidät, raukat ikävään yksinäisyyteemme.

Boris Andrejitsh kumartui hieman eteenpäin ja mutisi jotain kömpelösti kuin anteeksipyytäen, mutta Pietari Vasiljitsh ainoastaan katsoi ystäväänsä, ikäänkuin haluten sanoa: "no, johan minä teille sanoin? Eihän tämä nyt mikään vaaran paikka ole."

– Poltatteko? – kysyi Sofia Kirillovna.

– Poltan... mutta...

– Olkaa hyvä... minä poltan myöskin.

Ja sanottuaan tämän, rouva etsi pöydän takaa suuren, hopeaisen kotelon, otti siitä paperossin ja tarjosi vierailleen. Vieraat ottivat paperossin kumpikin. Sofia Kirillovna soitti sisään pojan, joka oli punaisessa, korkeassa liivissä, ja käski hänen antamaan tulta. Poika toi vahakynttilän tarjottimella. Paperossit alkoivat savuta.

Katsokaahan, esimerkiksi, ettepä usko, – jatkoi leski, heittäen päänsä kevyesti taaksepäin ja puhaltaen ohuen savupilven ilmaan: – täällä on ihmisiä, joiden mielestä naisen ei sovi tupakoida. Ja vielä ratsastaa – Herra varjelkoon! aivan tahtovat kivittää kuoliaaksi. – Niin, – virkkoi hän hetkisen oltuaan ääneti: – kaikki, mikä vähänkin poikkeaa yleisestä tavasta, kaikki, mikä vähänkin sotii jotain tekaistua sovinnaisuuden lakia vastaan, joutuu täällä ankaran tuomion alaiseksi.

– Etenkin rouvat ovat tässä suhteessa vihaisia, – huomautti Pietari Vasiljitsh.

– Niin, – vastasi leski: – onnettomuus asuu aivan heidän hampaissaan! Muuten minä en ole heidän kanssaan tuttu: heidän juorupuheensa eivät ulotu minun yksinäiseen olinpaikkaani.

– Eikö teillä ole ikävä? – kysyi Boris Andrejitsh.

– Ikäväkö? Ei ole. Minä luen... Mutta kun kyllästyn kirjoihin, niin antaun haaveisiin, ennustelen tulevaisia asioita, ratkaisen elämäni kohtaloiden arvoituksia.

– Te olette siis ennustaja? – kysyi Pietari Vasiljitsh.

Rouva hymähti hieman.

Miksi en sitten saattaisi ennustaa? Olenhan jo tarpeeksi vanha ennustajaksi.

– No, mitä te – nyt? – vastasi Pietari Vasiljitsh. Sofia Kirillovna siristi silmiään ja katsoi häneen.

– Muuten, jättäkäämme tämä asia, – sanoi hän ja vilkkaasti kääntyi Boris Andrejitshiin päin:

– Kuunnelkaahan, monsieur Vjasovnin, olen vakuutettu siitä, että te olette huvitettu venäläisestä kirjallisuudesta?

– Kyllä... tietysti, minä...

Vjasovnin luki mielellään, mutta venäläistä kirjallisuutta hän luki epämieluisesti ja vähän. Erittäinkin uusinta hän ei tuntenut: hänen lukemisensa oli päättynyt Pushkiniin.

– Sanokaahan, olkaa hyvä, minkätähden Marlinskij [Ensimmäisiä venäläisiä novellinkirjoittajia. Eli Pushkinin jälkeisenä aikana, 1800-luvun puolivälissä. Suoment. muist.] on viime aikoina joutunut sellaiseen epäsuosioon? Se ei minun mielestäni ensinkään ole oikeudenmukaista. Mitä mieltä te olette hänestä?

– Marlinskij – on etevä kirjailija, tietävästi, – vastasi Boris Andrejitsh.

– Hän on runoilija; hänellä on mielikuvitusta... kuinka lumoava, ihana on hänen mielikuviansa maailma; mutta viime aikoina on ruvettu kuvaamaan jokapäiväisiä asioita. No, luvalla kysyen, mitä kaunista oikeastaan on tässä jokapäiväisessä elämässä, täällä, tässä matoisessa maassa...

Ja Sofia Kirillovna heilautti kättään. Boris Andrejitsh katsoi merkitsevästi Sofia Kirillovnaan.

– Minä en ole samaa mieltä. Minä näen paljon ihanaa täälläkin, – sanoi hän painostaen viimeistä sanaa.

Sofia Kirillovna naurahti äkkiä jonkunlaista kimeää naurua, mutta Pietari Vasiljitsh nosti äkkiä päänsä, näytti miettiväiseltä ja taaskin rupesi polttamaan paperossiaan. Keskustelua jatkui samaan tapaan, ja sitä kesti päivälliseen asti, siirtyen asiasta toiseen, mikä ei tapahdu silloin, kun keskustelu on huvittavaa. Muun muassa puhuttiin avioliitosta, sen hyvistä ja huonoista puolista, ja naisen asemasta yleensä. Sofia Kirillovna vastusti kovin avioliittoa, lopulta aivan haltioitui, ja kuumassa innostuksessaan tuli sängen kaunopuheliaaksi, vaikk'ei häntä juuri vastusteltukaan: hän ei turhaan rakastanut Marlinskij'ä. Hänellä oli vallassaan uusimman puhetyylin sanavarasto, jota hän osasi tarpeen mukaan käyttää. Sanat: taiteellinen, yksilöllinen, edellyttää, sinkoilivat sulavasti hänen suustaan.

– Mikä saattaisi olla naisella kalliimpaa kuin vapaus – ajatusten, tunteiden, mielijohdeiden vapaus! – huudahti hän lopuksi.

– Suvaitkaahan minun sanoa, – keskeytti hänet Pietari Vasiljitsh, jonka kasvot saivat yhä tyytymättömämmän ilmeen: – mitä nainen tekee vapaudella? Mitä hän siitä hyötyy?

– Kuinka niin, mitä? Mutta miehellekö se on teistä tarpeellinen?

Sellaisia te olette – te, te miehet...

– Ei, ei se ole miehellekään tarpeen, – keskeytti hänet taaskin Pietari Vasiljitsh.

– Kuinka, eikö ole tarpeellinen?

– Eikä ole, ei ensinkään. Mihin sitä oikeastaan, tuota kehuttua vapautta, ihminen tarvitsee? Ihminen vapaana – sehän on tunnettu asia – joko ikävystyy, tahi tyhmistyy.

– Niinmuodoin, – huomautti Sofia Kirillovna pilkallisesti hymähtäen: – te ikävystytte, siksi ett'en saata ajatella teidän järkevänä ihmisenä tyhmistyvän, kuten te suvaisitte sanoa.

– Tuleehan sitä tehneeksi milloin mitäkin, – vastasi Pietari Vasiljitsh rauhallisesti.

– Sehän on mainiota! Muuten tulee minun olla teidän ikävästänne kiitollinen sentähden, että se saattoi minulle ilon nähdä teidät tänään täällä luonani...

Ja tyytyväisenä ovelaan sanankäänteeseensä, heitti rouva kevyesti päänsä taaksepäin ja sanoi puoliääneen:

– Teidän ystävänne, minä huomaan, rakastaa paradokseja, herra Vjasovnin.

– Sitä en ole huomannut, – vastasi Boris Andrejitsh.

– Mitä minä rakastan? – kysyi Pietari Vasiljitsh.

– Paradokseja.

Pietari Vasiljitsh katsoi Sofia Kirillovnan silmiin mitään vastaamatta, hän ainoastaan ajatteli itseksensä: "Kyllä tiedän, mitä sinä rakastat"...

Punaiseen liiviin puettu poika astui sisään ja ilmoitti, että päivällinen on valmis.

– Olkaa hyvät, – sanoi emäntä, nousten sohvalta.

He menivät ruokasaliin.

Päivällinen ei näyttänyt tyydyttävän vieraita. Pietari Vasiljitsh nousi pöydästä nälkäisenä, vaikka ruokalajeja oli paljon; ja Boris Andrejitsh tunsu itsensä tyytymättömäksi, vaikka ruuat tarjoiltiin lämpimästi katettuina ja lautaset olivat kuumennetut. Viinitkään eivät maistuneet huolimatta upeista kullalle ja hopealle välkkyivistä maljoista ja pullonkauloista. Sofia Kirillovna oli yhä yhtä puhelias, – silloin tällöin vain lähetti merkittäviä silmäyksiä tarjoilijoihin; viiniä hän maisteli ahkerasti huomauttaen, että Englannissa naiset säännöllisesti nauttivat viiniä, mutta täällä sitä pidetään sopimattomana. Päivällisen jälkeen emäntä kutsui Boris Andrejitshin ja Pietari Vasiljitshin takaisin vierashuoneeseen ja kysyi heiltä kumpaa haluaisivat mieluummin – kahviako, vai keltaista teetä. Boris Andrejitsh sanoi tahtovansa mieluummin teetä, mutta juotuaan kupillisensa, tunsu katuvansa, ett'ei pyytänyt kahvia; Pietari Vasiljitsh otti kahvia, ja juotuaan sen pyysi teetä, minkä nautittuaan pani kupin takasin tarjottimelle. Emäntä istui mukavaan asentoon, alkoi polttaa paperossiaan ja näkyi valmistuvan vilkkaaseen sananvaihtoon: hänen silmänsä säteilivät kuumina ja tummat posket punottivat. Mutta vieraat vastasivat laimeasti hänen yltyviin puheisiinsa, askartelivat enemmän paperossiansa kanssa, ja päättäen heidän katseistaan, jotka yhäti harhailivat huoneen nurkkaan päin, ajattelivat he poislähtöä. Toiselta puolen, Boris Andrejitsh olisi voinut, nähtävästi, taipua jäämään iltaan saakka, sillä hän oli joutumaisillaan Sofia Kirillovnan kanssa väittelyyn, kun tämä oli mielistelevästi kysynyt: eikö Boris Andrejitshia ihmetyttänyt se, että hän eli yksin, ilman toveria? Mutta Pietari Vasiljitshilla oli kursailematon kiire kotiin. Hän nousi, meni eteiseen ja käski valjastaa. Kun vihdoinkin molemmat ystävät alkoivat hyvästellä, mutta emäntä heitä esteli lähtemästä ja kiehtovasti puheli heille, että olivat niin vähän aikaa viihtyneet hänen luonaan, niin Boris Andrejitsh epäröivästi kumartaen ja pahastuneen näköisenä selitti, että emännän nuhteet häntä kyllä liikuttavat; mutta Pietari Vasiljitsh, sitä vastoin, huolettomasti sanoi: "ei mitenkään, on jo aika lähteä, toimet kotona odottavat, ja on jo myöhä", ja hän vetäytyi itsepintaisena ovelle. Sofia Kirillovna otti heiltä kuitenkin lupauksen, että he aivan pian uudistaisivat käyntinsä ja ojensi heille kätensä hyvästiksi. Boris Andrejitsh yksin suostui pyyntöön ja jotenkin lujasti puristi hänen sormiansa. Hän siristi silmiään ja hymyili. Mutta sillä välin Pietari Vasiljitsh jo pukeutui eteisessä.

Rattaat eivät olleet vielä ehtineet vieräätä pois kylästä, kun hän katkaisi äänettömyyden huudahtaen:

– Ei, ei, ei ensinkään, ei kelpaa, ei sellaista!

– Mitä te tarkoitatte? – kysyi häneltä Boris Andrejitsh.

– Ei sellaista, ei sellaista, – hoki Pietari Vasiljitsh, katsellen syrjään ja melkein kääntyen pois päin.

– Jos te tarkoitatte tällä Sofia Kirillovnaa, niin en ole samaa mieltä kanssanne: hän on viehättävä nainen, vaativainen tosin, mutta viehättävä.

– Vielä mitä! Tietysti, jos katsoo vaan sitä, että... Mutta sitä vartenko minä nyt halusin tehdä teidät tuttaviksi?

Boris Andrejitsh ei vastannut.

– Johan minä sanoin teille, ett'ei sellaisesta ole! Minun sanomattanikin kaikki sen näkevät. Entä millainen emäntä hän on? Oli aivan tappaa meidät nälällä. Ei, minun mielestäni olkoon huoleton, olkoon oppinut, jos niin haluatte, olkoon hienon maailman nainen, mutta ennen kaikkea tulee naisen olla emäntä. Ei, ei ole sellaisesta, ei sellaisesta ole teidän vaimoksenne. Näillä punasilla liiveillä ja katetuilla ruoka-astioilla ei teitä ole yllätettävä.

– Onko sitten niin tarpeellista, että minut yllätetään? – kysyi Boris Andrejitsh.

– Kyllä minä tiedän millainen on teille sopiva, – nyt sen tiedän.

- Vakuutan teille olevani kiitollinen tuttavuudesta Sofia Kirillovnan kanssa.
- Sitä parempi; mutta hän ei ole sellainen.

Ystävykset läksivät myöhään kotiinsa. Poistuessaan Boris Andrejithin luota, Pietari Vasiljitsh otti häntä kädestä ja sanoi:

- Mutta minä en sittenkään jätä teitä rauhaan, minä pidän kiinni sanastanne.
- Olkaa niin hyvä, olen teidän käytettävänänne, – vastasi Boris Andrejith.
- No, sepä ihanaa.

Ja Pietari Vasiljitsh poistui.

Meni viikko tavallista menoaan, eikä sattunut mitään erikoisempaa kuin että Pietari Vasiljitsh oli yhden kokonaisen päivän jollain tuntemattomalla retkellä. Vihdoin, eräänä aamuna, hän ilmestyi taaskin juhlapuvussa ja taaskin esitti Boris Andrejithille kyläänlähtöä. Boris Andrejith, joka nähtävästi oli odottanut tätä kehoitusta, miltei kärsimättömänä suostui kursailematta lähtemään.

- Mihin te nyt minut viette? – kysyi hän Pietari Vasiljitshilta istuessaan hänen vieressään reessä.
- Oli jo tullut talvi sitten heidän viime käyntinsä Sofia Kirillovnan luona.

– Vien teidät nyt, Boris Andrejith, – vastasi hän hetkisen mietittyään: – erääseen sangen kunnioitettuun taloon – Tihodujevien luo. Se on arvossapidetty perhe. Ukko on jalkaväen eversti, kerrassaan miesten parhaita. Hänen rouvansa on ihana nainen. Heillä on kaksi erinomaisen herttaista, hyvin kasvatettua tytärtä, ja on heillä varallisuuttakin. En tiedä, kumpi heistä teitä enemmän tulee viehättämään, toinen on vilkas, toinen hiljaisempi, ehkä liian kaino. Mutta molemmilla on puolensa. No, sittenpähan näette.

– Hyvä, saadaan nähdä, – vastasi Boris Andrejith, ja ajatteli itsekseen: "aivan kuin Laryinien perhe Onieginissa". [Pushkinin tunnettu runomuotoinen romaani, oopperaksi muodostettu. Suoment. muist.]

Ja, tätäkö muistellessaan, vai jostain muusta syystä, hänen kasvoistaan kuvastui vuoroin ihastus ja kyllästys.

- Mikä on isän nimi? – kysyi hän varovaisesti.
- Hänen nimensä on Kalimon Ivanitsh, vastasi Pietari Vasiljitsh.
- Kalimon! On sekin nimi!.. Entä äiti?
- Äidin ristimä- ja isännimi on Pelageija Ivanovna.
- Ja tyttärenimet?
- Toinen on niinkään Pelageija, toinen Emerentsia.
- Emerentsiako? Sellaista nimeä en ole milloinkaan kuullut, ja vielä Kalimovna.
- Niin, nimi on kyllä hieman omituinen, mutta millainen neitonen!

Suoraansanoen hän on kuin ihmeitä tekevä tulenliekki. – Pietari Vasiljitsh hoi, kuinka runolliseksi te rupeatte! Mutta kumpi heistä on Emerentsia, se hiljaisempiko?

- Ei, toinen. Sittenpä näette itse.
- Emerentsia Kalimovna! – huudahti Vjasovnin vielä kerran.
- Äiti puhuttelee häntä ranskalaisesti: Emérance, – huomautti Pietari Vasiljitsh puoliääneen.
- Ja miestään kait sitten – Calimon?
- Sitä en tiedä. Odottakaahan vaan.
- Odotan.

Tihodujeville oli myöskin noin kahdenkymmenenviiden virstan matka, kuten Sofia Kirillovnan luokse; mutta heidän vanhanaikainen talonsa ei ensinkään vetänyt vertoja uljaan lesken komeilevalle talolle. Se oli vaan kömpelö rakennus, syrjäinen ja melkein moukkamainen, kuin tummista laudoista kyhätty laitos mustuvine ikkunareunoineen. Sen molemmin puolin kohosi korkeita koivuja ja katon takaa näkyivät tuuheat lehmusten latvat – koko talo aivan kuin pensasti ylt'ympäriinsä. Kesällä tämä rehoittava kasvullisuus, tietenkin, teki kartanon eloisan näköiseksi, mutta talvella se sai aikaan sitä alakuloisemman vaikutelman. Eikä talon sisälläkään tunnelma ollut iloisempi: siellä vallitsi synkkä hämäryys, kaikki näytti vanhemmalta kuin olikaan. Ystävykset

käskivät ilmoittaa tulonsa. Heidät vietiin saliin. Isäntäväki tuli heitä vastaanottamaan, mutta he eivät voineet pitkään aikaan tervehtiä heitä muuta kuin ruumiinliikkeillä ja merkeillä, joihin vieraat puolestaan vastasivat hymyillen ja kumarrellen: sellaisen hirvittävän haukunnan näet nostivat talon neljä valkoista rakkikoiraa, jotka vieraiden tullessa hyökkäsivät pystyyn makuusijoiltaan, kirjailuilta tyynyiltä. Heiluttamalla nenäliinoja ilmassa ja jos jollakin keinoin koettivat he rauhoittaa hurjistuneita koiria, ja yhden niistä, vanhimman ja äkäisimmän, raastoi palvelija penkin alta esiin ja vei sen makuuhuoneeseen, mutta hänen sitä tehdessään puraisi koira häntä oikeaan käteen. Pietari Vasiljitsh käytti hyväkseen siten vähitellen syntynyttä hiljaisuutta ja esitti Boris Andrejitshin isäntäväelle. Isäntäväki ilmaisi yhteen ääneen ilonsa uudesta tuttavuudesta; sitten Kalimon Ivanitsh esitti Boris Andrejitshille tyttärensä, sanoen heitä Polinkaksi ja Eminkaksi. Salissa oli vielä kaksi naishenkilöä, jotka eivät enää olleet nuoria: toisella heistä oli myssy, toisella liina päässä; mutta Kalimon Ivanitsh ei pitänyt tarpeellisena esitellä heitä Boris Andrejitshille.

Kalimon Ivanitsh oli noin viidenkymmenen ikäinen mies, pitkä, jykevä ja harmaa; kasvoissa ei ollut mitään erikoista: piirteet raskaat ja yksitoikkoiset, ilmaisivat huolettomuutta, hyvyyttä ja laiskuutta samalla kertaa. Hänen vaimonsa oli pieni, laiha, kasvot kuivettuneet ja punertavaa tukkaa verhosi korkea päähine; hän näytti ainaisen huolen ja rasituksen kuluttamalta ihmisparalta, jossa saattoi huomata ammoin kadonneen viehkeyden jälkiä. Toinen tyttäristä, Pelageija, joka oli mustatukkainen ja tumma, katseli kulmiensa alta karttavasti ja kesyttömästi; toinen sitä vastoin: Emerentsia, vaaleatukkainen, täyteläs; hänellä oli punakat, pyöreät posket, supukka suu, pystynenä, lempeät silmät ja ruumis kuin eteenpäin työntyvä. Vieraiden huvittaminen oli nähtävästi hänen erikoisena tehtävänä, eikä se näyttänytkään häntä rasittavan. Molemmat sisaret olivat valkoisissa puvuissa, joiden siniset vyöt heilahtelivat pienimmistäkin liikkeistä. Sininen väri sopi hyvin Emerentsialle, mutt'ei Polinkalle... Vieraat istuivat; isäntäväki teki heille totuttuja kysymyksiään, ja heidän kasvoistaan kuvastui mauton ja jäykkä ilme, sellainen joka on tavallinen arki-ihmisille, kun he aloittavat keskustelun uuden tuttavansa kanssa. Ja vieraat vastasivat samalla tavalla. Koko seurustelu tällaisessa ympäristössä teki raskaan, painostavan vaikutuksen. Kalimon Ivanitsh, jonka valoisimpia puolia ei ollut kekseliäisyys, kysyi Boris Andrejitshilta: "oliko hän jo kauan asunut näillä seuduilla"; mutta Boris Andrejitsh oli juuri vast'ikään vastannut Pelageija Ivanovnalle samaan kysymykseen. Pelageija Ivanovna sangen hellällä äänellä – sellaisella äänellä, joka on tavallinen silloin, kun talon ensikertaiset vieraat ovat läsnä – nuhteli miestänsä tästä hajamielisyydestä. Kalimon Ivanitsh meni hiukan hämilleen ja niisti itsensä ristiraitaiseen nenäliinaansa hyvin kuuluvasti. Tämä ääni sai toisen rakkikoiran levottomaksi ja se rupesi haukkumaan; mutta Emerentsia ei ollut siitä tietävinäänkään, ja hyväili koiraa, että se jälleen rauhoittuisi. Ja samalla hän teki toisenkin hyväntyön nolostuneille vanhemmilleen: hän vilkastutti keskustelua siten että vaatimattomasti, mutta päättävästi asettui istumaan Boris Andrejitshin lähelle ja vuorostaan teki hänelle sangen herttaisen näköisenä kysymyksiä, mitättömiä tosin, mutta sellaisia, että niihin saattoi hauskesti vastata. Asia korjaantui uudelle tolalle; syntyi iloinen mellakka, johon ainoastaan Polinka oli osaaottamatta. Hän katsoi jurosti lattiaan, sillä välin kun Emerentsia nauroi, että helisi, nosti soreasti toisen kätensä ja samaan aikaan osasi muutenkin esiintyä niin edukseen kuin olisi tahtonut sanoa: "katsokaa kuinka hyvin kasvatettu ja herttainen olen, kuinka paljon minussa on viehkeää leikillisyyttä ja taitoa seurustella eri ihmisten kanssa". Mutta näytti samalla siltä, että kaikki tämä iloinen vilkkaus lähti suorastaan hänen hyvästä sydämestään. Hän nauroi, ja saattoi samalla antaa naurulleen viehkeän huolettomuuden, vaikk'ei Boris Andrejitsh ensi aluksi puhunutkaan mitään erityisesti naurettavaa; ja hän alkoi nauraa yhä enemmän, kun Boris Andrejitsh sanojensa menestymisestä innostui puhumaan yhä terävämmin ja ilkeämmin... Pietari Vasiljitshkin nauroi. Vjasovnin huomautti, muun puheensa sekaan, kovin rakastavansa musiikkia.

– Mutta jospa tietäisitte kuinka minä rakastan musiikkia, se on aivan julmaa! – huudahti Emerentsia.

– Te ette ainoastaan rakasta, te olette itse mainio soittaja, – huomautti Pietari Vasiljitsh.

– Niinkö tosiaan? – kysyi Boris Andrejitsh.

– Aivan, – jatkoi Pietari Vasiljitsh. – Emerentsia Kalimovna ja Pelageija Kalimovna ovat molemmat laulajia ja soittavat pianoa erinomaisesti, erittäinkin Emerentsia Kalimovna.

Kuullessaan nimensä Pelageija melkein hypähti paikaltaan, mutta Emerentsia vaatimattomasti loi silmänsä alas.

– Ah, mademoiselle, – puheli Boris Andrejitsh: – ettekö olisi niin hyvä... että soisitte meille sen nautinnon...

– Todellakaan... en tiedä... – kuiskasi Emerentsia – ja luoden salaa silmäyksen Pietari Andrejitshiin, – lisäsi nuhdellen: – ai, millainen te olette!

Mutta Pietari Andrejitsh, joka ei ollut mikään tyhjänpuhuja, heti uudisti yrityksensä kääntymällä emännän puoleen.

– Pelageija Ivanovna, – sanoi hän, – Käskekää tyttärienne laulaa tai soittaa meille jotakin.

– En tiedä, ovatko he tänään äänessä, – vastasi Pelageija Ivanovna: – mutta voivathan koettaa.

– Niin, koettakaa, koettakaa, – kehoitteli isäkin.

– Ah, äiti, kuinka voisimme...

– Emérance, miksi ette nyt... – puheli Pelageija Ivanovna puoliääneen kuitenkin kiivastumatta.

Hänellä oli tapana, kuten monella muullakin äidillä, jaella lapsilleen käskyjä ja määräyksiä muiden ihmisten aikaan ranskanvoittoisella kielellä, vaikka läsnäolijat eivät olisi ranskaa osanneetkaan. Ja, mikä oli vielä ihmeellisempää, hän ei itsekään osannut tyydyttävästi puhua eikä ääntää ranskaa.

Emerentsia nousi.

– Mitä sitten laulamme, maman, kysyi hän nöyrästi.

– Laulakaa duettinne; sehän on niin soma. Minun tyttärilläni, sanoi hän kääntyen Boris Andrejitshin puoleen, on erilaiset äänet: Emerentsialla on diskantti...

– Sopraano, tarkoittanette?

– Niin, niin, sopraano. Mutta Polinkalla on kontra-altto.

– Vai, kontra-altto, sellainen ääni on viehättävä.

– Minä en voi tänään laulaa, – sanoi Polinka, – minä olen käheä.

Hänen äänensä, todellakin, muistutti enemmän bassoa kuin kontra-alttoa.

– No, siinä tapauksessa, Emérance, laula sinä se aariasi, se italialainen lempilaulusi; ja sinä Polinka, säestä.

– Sen aarian, jossa on kuin herneiden helinää, – huomautti isä.

– Sen loistonumerosi, – selitti äiti Neitokset menivät pianon ääreen. Polinka kohotti pianonkannen, asetti käsikirjoitetut nuotit paikalleen ja istuutui pianon ääreen, mutta Emerentsia asettui seisomaan hänen vierelleen suloisesti keimailen silmineen, jotka eivät lakanneet tähystelemästä Boris Andrejitshiä ja Pietari Vasiljevitshia, ja tuontuostakin nosti hän nenäliinan huulilleen. Vihdoin hän alkoi laulaa, niinkuin nuoret neitokset tavallisesti laulavat – kimeällä, melkein vinkuvalla äänellä. Sanat hän äänsi sekavasti, mutta toisin paikoin saattoi nenä-äänistä arvata, että se oli italiaa. Laulun loppupuolella hän todella alkoi kuin pudotella herneitä, Kalimon Ivanitshin suureksi ihastukseksi; silloin tämä kevyesti kohosi nojatuolista ja huudahti: "laula hyvin se paikka!" – mutta viimeisen äänen hän lauloi vähän liian aikasin, niin että hänen sisarensa soitti muutamia tahtia yksin. Tämä ei kuitenkaan estänyt Boris Andrejitshiä lausumasta ihastustaan ja hyväksymistään Emerentsialle; mutta Pietari Vasiljitsh hoki yhä "erittäin, erittäin hyvä" lisäten "ettekö voisi nyt laulaa jotain venäläistä, 'Satakieltä' esimerkiksi, tai 'Sarafania' tai vaikka jotain mustalaislaulua. Totta puhuen, nuo ulkomaalaiset kappaleet eivät oikein mene meikäläiseen vereen."

– Sitä samaa minäkin, – mörähti Kalimon Ivanitsh.

– laulakaa... "Sarafan", – muistutti äiti entiseen juroon tapaansa.

– Älkää laulako sitä, – tarttui puheeseen Kalimon Ivanitsh: – vaan "Me kaksi neitoa mustalaista", tai "Nosta lakkisi, pääsi paina..." tunnette sen?

– Isä hoi, te olette aina sellainen veitikka! – vastasi Emerentsia ja lauloi "Nosta lakkisi", ja hyvänlaisesti lauloikin, Kalimon Ivanitsh ei malttanut olla laulamatta mukana ja lämpeni, mutta Pietari Vasiljitsh aivan haltioitui.

– Kas se on toista! Kas se on meidän kieltä ja meidän mieltä! – vakuutti hän. – Olen vakuutettu, Emerentsia Kalimovna!.. Nyt näen, että olitte oikeassa sanoessanne itseänne soiton harrastajaksi ja mestarittareksi! Olen samaa mieltä: harrastaja ja mestaritar!

– Ah, kuinka vaatimaton olette! – vastasi Emerentsia ja halusi palata paikallensa.

– Laula nyt meille "Sarafan", – huomautti äiti uudelleen.

Emerentsia lauloi "Sarafania", ei niin onnistuneesti kuin edellisen laulun, mutta kuitenkin varsin hyvin.

– Nyt pitäisi teidän soittaa nelikäntinen sonaattinne – huomautti Pelageija Ivanovna: – mutta ehkä on paras jättää se toiseen kertaan, muuten, pelkään minä, kyllästyämme herra Vjasovninia.

– Olkaa hyvä... – alkoi Boris Andrejitsh.

Mutta Polinka pani kiinni pianon kannen ja Emerentsia ilmoitti olevansa väsynyt. Boris Andrejitsh piti tarpeellisena toistaa kohteliaisuutensa.

– Ah, mr Vjasovnin, – vastasi hän, – te olette varmaan kuulleet sellaisia laulajia, että otaksun: mitä minun lauluni merkitsee niihin verraten... Tietysti, kun Bomerius matkusti tästä ohitse, sanoi hän minulle... tietysti olette kuulleet hänestä?

– En, kuka on Bomerius.

– Ah, ettekö? Hänhän on mainio viulunsoittaja, opiskellut Parisin konservatoriossa, hurmaava taiteilija... Hän sanoi minulle: "mademoiselle, jospa teidän äänenne pääsisi kehittymään etevän opettajan johdolla, niin tulisi siitä kerrassaan erinomainen". Ihan, suoraan sanoen kaikkia sormiani hän suuteli... Mutta missäpä tällä olisi tilaisuus oppia?

Ja Emerentsia huokasi.

– Niin, niinhän se on... vastasi Boris Andrejitsh hellästi: – mutta teidän kyvyllänne... hän kompastui sanoihinsa ja katsoi vielä hellemin sivulleen.

– Emérance, demande, pourquoi celine, – puhui Pelageija Ivanovna.

– Oui, maman, – vastasi Emerentsia ja meni ulos, miellyttävästi hypähtäen ovesa.

Hän ei olisi hypähtänyt niin, ellei olisi ollut vieraita. Mutta Boris Andrejitsh meni Polinkan luo.

"Jos tämä olisi Larinin perhe, – ajatteli hän: – niin eikö hän olisi totisesti Tatjana?" [Pushkinin tunnetussa runoelmassa *Eugen Oniegin*. Suom. muist.]

Ja hän lähestyi Polinkaa, joka melkein kauhistuen havaitsi hänen tulevan yhä lähemmäksi.

– Te säestitte ihanasti sisartanne, – alkoi hän: – ihanasti!

Polinka ei vastannut mitään, hän vaan punastui korviaan myöten.

– Minusta on vahinko, ette ole saanut tilaisuutta kuulla teidän duettoanne... Mistä oopperasta se on?

Polinkan silmät alkoivat levottomasti välähdellä. Vjasovnin odotti vastausta, mutta turhaan.

– Mitä musikkia enimmäkseen rakastatte? – kysyi hän, vähän odottaen: – italialaistako vai saksalaista?

Polinka loi silmänsä alas.

– Reponde-donc, – kuului Pelageija Ivanovnan kauhistunut sopotus.

– Kaikkea, – kiirehti Polinka vastaamaan.

– Todellako, kuinka kaikkea? – vastasi Boris Andrejitsh.

– Niin, – vastasi Polinka.

– Taide on määrättömän monenlaista, jatkoi väsymätön Boris Andrejitsh.

– Niin on, – vastasi Polinka.

Mutta heidän keskustelunsa ei kestänyt kauan.

"Ei", – ajatteli Boris Andrejitsh poistuessaan hänen luotaan, – "mikä Tatjana tämä muka on, tämän on personoitu vavistus"...

Mutta Polinka parka valitteli saman päivän iltana maata pannessaan sisäkölle, kuinka häntä oli sinä päivänä muuan vieras ahdistanut puhumalla musikista, ja kuinka hän ei tiennyt mitä vastata hänelle, ja kuinka hän on onneton, kun tulee vieraita: äiti vaan sitten toruu, – kas siinä koko viehätys...

Päivällistä syödessä Boris Andrejitsh istui Kalimon Ivanitshin ja Emerentsian välissä. Päivällinen oli aito venäläinen, yksinkertainen, mutta ravitseva, ja Pietari Vasiljitshista se oli paljoa maukkaampi, kuin leskirouvan petolliset herkkuruuat. Hänen vieressään istui Polinka, joka voitettuaan ujoutensa, uskalsi ainakin vastata hänen kysymyksiinsä. Emerentsia seurusteli niin kiihkeästi vierustoverinsa kanssa, että tätä alkoi lopulta tympäistä. Emerentsialla oli näet tapana taivuttaa päätään oikealle nostaessaan ruokapalan suuhunsa vasemmalta – hän suoraan sanoen leikki sillä; ja tämä tapa aivan tuskastutti Boris Andrejevitchia. Häntä tympäisi sekin, että Emerentsia aina puhui itsestään, luottavasti kertoen hänelle kaikellaisia pikkuseikkoja omasta elämästään. Mutta hienona kohteliaana miehenä Boris Andrejitsh ei vähääkään osoittanut tunteitaan, joten Pietari Vasiljitsh ei saattanut osapuullekaan päättää, minkä vaikutuksen Emerentsia teki häneen.

Päivällisen jälkeen Kalimon Ivanitsh vaipui mietteisiinsä, tahi oikeammin muuttui tylsäksi ja uneliaaksi; hän oli tottunut nukkumaan siihen aikaan, mutta huomattuaan, että vieraat alkoivat tehdä lähtöä, hoki muutaman kerran, "no miksi, herrat, minkätähden? Entäs kortit"?. mutta tunsu itsensä onnelliseksi nähdessään vieraat lakki kädessä. Mutta Pelageija Ivanovna silloin vasta innostui ja koki kaikin voimin pidättää vieraita. Emerentsia ehätti apuun kehoittaen hänkin kaikelleen vieraita viipymään; Polinkakin sanoi heille: *mais, messieurs...* Pietari Vasiljitsh ei puuttunut sanallakaan koko asiaan, katseli vaan toveriaan, sensijaan Boris Andrejitsh kohteliaasti, mutta lujasti vakuutti välttämättä täytyvänsä lähteä kotiin. Luvattuaan aivan pian uudistaa käyntinsä, vieraat vihdoinkin lähtivät. Emerentsian ystävälliset silmäykset seurasivat heitä ruokasaliin saakka. Kalimon Ivanitsh saattoi heidät eteiseen, mutta katseltuaan hetkisen, kuinka Boris Andrejitshin sukkela palvelija puki turkit herrojen harteille, vyötti heidät ja veti lämpimät matkasaappaat heidän jalkaansa, palasi hän huoneeseensa ja heittäytyttyään sohvalleen heti vaipui uneen. Mutta Polinka, jota äiti ei taaskaan malttanut olla nuhtelematta, kiipesi huoneensa ullakolle. Emerentsia taaskin sai kahdelta naisolennotta, joista toinen oli myssyssä toinen tummassa kepsissä, lämpimät onnittelet uudesta voitostaan.

Ystävyydet ajelivat kotiaan kohti sanoja vaihtamatta. Boris Andrejitsh hymyili itseksensä, eristettyä Pietari Vasiljitshistä pystyyn nostetun majavannahka-kauluksensa suojassa, ja odotti mitä hän sanoisi.

– Ei ole siitäkään! – huudahti Pietari Vasiljitsh.

Mutta tällä kertaa oli hänen äänessään jonkunlaista epävarmuutta, ja kurkottaen turkkinsa kauluksen yli nähdäkseen Boris Andrejitshin lisäsi hän melkein rukoilevasti.

– Eikö totta, ei siitä ole?

– Ei siitä ole, – vastasi Boris Andrejitsh nauraen.

– Sitähän minäkin, – päätteli Pietari Vasiljitsh ja hetkisen vaiettuaan lisäsi: – mutta yhtä kaikki, miksi sitten siitä ei ole? Mitä puuttuu tuolta neitoselta?

– Häneltä ei puutu mitään. Päinvastoin, hänellä on kaikkea liikaa...

– Se merkitsee, mitenkä liikaa?

– Niin, liikaa!

– Suokaa anteeksi, Boris Andrejitsh, en ymmärrä teitä. Jos tarkoitatte sivistyneisyyttä, niin voiko sitä olla liikaa? Ja mitä tulee luonteeseen, käytökseen...

– Kuulkaahan, Pietari Vasiljitsh, – vastasi Boris Andrejitsh, – minä ihmettelen kuinka te, selvänäköisenä ihmisenä, ette osaa katsoa tämän Emerentsian läpi! Hänen äitelä rakastettavaisuutensa, alituinen itsekerskailunsa, yksinkertainen itseihailunsa kaikissa asioissa ja tuo hänen enkelimäinen alistuvaisuutensa, aivan kuin hän katselisi teitä taivaan korkeudesta...

siitä tosiaan ei maksa puhuakaan! Jos tuo kaikki olisikin välttämätöntä jossain suhteessa, niin kaksikymmentä kertaa mieluummin sittenkin naisin hänen sisarensa: hän osaa ainakin vaieta!

– Tietysti, te olette oikeassa, – vastasi puoliääneen Pietari Vasiljitsh raukka.

Boris Andrejitshin äkillinen mielenpurkaus sai hänet ymmälleen.

"Ei, – sanoi hän itselleen, ja sanoi sen ensi kerran tuttavuutensa aikana Vjasovninin kanssa: – tämä ei ole minun parini... hän on liian oppinut."

Vjasovnin taaskin ajatteli, katsellessaan kuuta, joka oli noussut taivaanrannan valokuovan yläpuolelle: "Tämä on aivan kuin Onieginistä. Punakka, pyöreäkasvoinen... – no hyvä minun Lenskij ystäväni, ja hyvä olen minäkin, Oniegin!"

– Mene menojesi, Larjushka! – lisäsi hän ääneensä.

– Eikö ollut mieleisesi? – kysyi leikillisesti Boris Andrejitsh Pietari Vasiljitshilta, kömpiessään palvelijan tukemana reestä ja kiivetessään talonsa portaille: – vai mitä, Pietari Vasiljitsh?

Pietari Vasiljitsh ei mitään vastannut, vaan läksi kotiaan yöksi. Mutta Emerentsia kirjoitti seuraavana päivänä erälle ystävälleen (hän oli lajassa kirjeenvaihdossa): "Eilen meillä oli uusi vieras, naapuri, Vjasovnin. Hän on sangen herrtainen, rakastettava mies, heti saattaa huomata, että hän on hienosti sivistynyt, ja – sanon sen näin ainoastaan sinulle – minusta tuntuu, että tein häneen mahtavan vaikutuksen. Mutta ole huolehti, mon amie, minun sydämeni ei ole niin vähällä valloitettu, olkoon Valentin rauhassa hänen tähtensä." Tämä Valentin oli opettaja kuvernementin kymnasiassa. Kaupungissa hän harjoitti kaikenlaisia kujeita, mutta maalla huokaili platonisessa, toivottomassa rakkaudessa Emerentsian tähden.

Mutta ystävät, Boris Andrejitsh ja Pietari Vasiljitsh, totuttuun tapaan, kohtasivat toisensa jälleen seuraavana päivänä, ja heidän elämänsä meni entistä menoaan.

Kului kaksi viikkoa. Boris Andrejitsh odotti joka päivä uutta kutsua, mutta Pietari Vasiljitsh oli nähtävästi kokonaan luopunut aikeistaan. Boris Andrejitsh alkoi itse puhua leskestä, Tihodujevista, huomauttaen siitä, että jokaista asiaa on kolmasti yritettävä; mutta Pietari Vasiljitsh ei ollut edes ymmärtävinään hänen vihjauksiaan. Lopulta, Boris Andrejitsh ei enää kestänyt kauvempaa ja eräänä päivänä puhkesi puhumaan tähän tapaan:

– Mitä tämä on, Pietari Vasiljitsh? Eikö ole jo minun vuoroni muistuttaa teitä lupauksistanne.

– Mistä lupauksista?

– Mutta muistattehan luvanneenne naittaa minut? Minä odotan.

Pietari Vasiljitsh käännähti tuolillaan.

– Mutta teillähän on niin suuret vaatimukset! Teidän mieliksenne on vaikea olla. Herra teidät tuntene! teidän makunne mukaisista morsiamista on meidän seutumme köyhä. Sellaisia ei ole täällä ensinkään.

– Mutta älkää nyt noin, Pietari Vasiljitsh. Ettehän saa niin pian joutua toivottomuuteen. Pari ensi yritystä on epäonnistunut, sehän ei vielä ole mikään onnettomuus. Ja mitä niiksi tulee, niin minua leski miellytti. Ell'ette suostu tulemaan mukaan, lähden yksin hänen luoksensa.

– Mitäpä siitä, lähtekää, – Herran haltuun.

– Pietari Vasiljitsh, vakuutan teille, naima-aikeeni ei näet ole leikkiä. Viekää minut vielä jonnekin.

– Ei ole todellakaan enää ketään koko paikkakunnalla.

– Se ei ole mahdollista, Pietari Vasiljitsh. Niinkuin ei täällä nyt olisi, lähistölläkään, ketään, jota kelpaisi katsella?

– Miksi ei olisi? mutta ei teidän vertaistanne.

– Mainitkaa nyt kuitenkin joku edes! Pietari Andrejevitsh puri piippunsa merenvahaista hammasluuta.

– Niin, kyllä. Olisi täällä vielä Veerotshka Barsukova, – sanoi hän viimein: – sangen hyvä? Mutta ei teitä varten.

– Miksi ei?

– Liian vaatimaton.
– Sitä parempi, Pietari Vasiljitsh, sitä parempi!
– Ja isä sellainen omituinen – ellen sanoisi kummitus.
– No, se ei vielä ole mikään onnettomuus. Kuulkaa... sallikaa minun tutustua häneen... Mikä hänen nimensä nyt olikaan?..

– Barsukova.
– Niin, Barsukova... olettehan niin ystävällinen...

Ja Boris Andrejitsh ei jättänyt Pietari Vasiljitshiä rauhaan, ennenkuin hän lupasi viedä hänet Barsukovien luo.

Parin päivän kuluttua he läksivät.

Barsukovien perheeseen kuului ainoastaan kaksi henkilöä: isä, noin viidenkymmenen vuoden vanha ja tytär, yhdeksäntoista vuotias. Pietari Vasiljitsh ei suotta sanonut isää omituiseksi, hän oli tosiaan sellainen ja oikein ensimmäistä lajia. Hän oli loistavasti päättänyt opintonsa eräässä valtion oppilaitoksessa, mennyt meriväkeen ja kiinnittänyt itseensä päällikkökunnan huomion, mutta yht'äkkiä hän otti virkaeron, meni naimisiin, asettui asumaan maalle, missä hän vähitellen alkoi viettää niin laiskaa ja rentoa elämää, ett'ei lopulta enää liikkunut kotoaan mihinkään ja viimein sulkeutui omaan huoneeseensa. Lyhyessä jäniksennahkaisessa turkissaan ja hölskätöheleissaan, kädet housuntaskuissa kulki hän päiväkaudet huoneessaan edestakaisin, nurkasta nurkkaan, milloin laulaen milloin viheltäen, ja mitä ikänä hänelle puhuttiin mörähti hän kaikkeen: "brau, brau!" Se on: bravo, bravo! – Tiedättekö mitä, Ivan Petrovitsh, – puhui hänelle, esimerkiksi naapuri, joka oli poikennut hänen luoksensa, – naapurit näet mielellään poikkesivat hänen luoksensa, sillä ei ollut vieraanvaraisempaa ja ystävällisempää miestä maailmassa: tiedättekö, sanotaan rukiin hinnan kohonneen kolmeentoista hopearuplaan.

– Brau, brau, – vastasi Barsukov, joka vastikään oli myynyt ruista seitsemästä ja puolesta ruplasta tynnyri.

– Mutta oletteko kuulleet, että teidän naapurinne, Pavel Fomitsh on hävinnyt korttipelissä kaksikymmentätuhatta?

– Brau, brau, – vastasi Barsukov taaskin yhtä rauhallisesti.
– Shlyikovassa on karjarutto, – huomautti toinen vieressä istuva naapuri.
– Brau, brau!
– Lapinin neiti on karannut johtajan kanssa...
– Brau, brau, brau!

Ja niin loppumattomiin. Hänelle ilmoitettiin, että hänen hevosensa oli sairastunut, että juutalainen oli tullut tavaroineen, että seinäkello oli hävinnyt seinältä, että poika oli heittänyt saappaansa kadoksiin, – aina vaan oli sama vastaus: "brau, brau!" Ja kuitenkin oli hänen talonsa jotenkin hyvässä järjestyksessä: alustalaiset voivat hyvin, eikä velkaa tehty ensinkään. Barsukovin ulkomuoto oli varsin edullinen: pyöreät kasvot suurine, ruskeine silmineen, ohut, säännöllinen nenä ja punaiset huulet tekivät tavattoman pirteän, tuoreen vaikutuksen. Ja sitä pirteämmän, kun kasvoja ympäröi tukka lumivalkoisena kiehkurana. Leikkisän kevyt hymy väreili alinomaa hänen huulillaan ja ehkä vielä enemmän poskien hymykuopissa; hän ei milloinkaan nauranut, mutta kun hän joskus, varsin harvoin, erehtyi hermostuneesti hohottamaan, tunsu hän heti pahoinvointia. Paitsi totuttua huudahdustaan puhui hän erittäin vähän ja silloinkin kaikkien välttämättömimmät asiat niin lyhyesti kuin suinkin.

Hänen tyttärensä, Veerotshka, oli aivan hänen näköisensä: kasvot, tummien silmien ilme, joka vaaleiden hiusten hempeän valkoisen värin vuoksi näytti vielä tummemmalta, olivat isää, kuten hymyilykin. Hän oli pienenlainen, mutta samannäköinen: tosin hänessä ei ollut mitään erittäin kiehtovaa tai houkuttelevaa, mutta tarvitsi ainoastaan nähdä hänet tai kuulla hänen puhuvan, voidakseen sanoa: "Kas siinä on hyvä olento!" Isä ja tytär rakastivat toisiaan. Koko talous oli tyttären

käsissä, ja se viehätti häntä... muita toimia hän ei tuntenut. Pietari Vasiljitsh osasi oikeaan, sanoessaan häntä yksinkertaiseksi.

Kun Pietari Vasiljitsh ja Boris Andrejitsh tulivat käymään Barsukovin luona, käveli tämä tapansa mukaan työhuoneessaan edestakaisin. Tämä työhuone, jota saattoi sanoa vieras- ja ruokahuoneeksi samalla kertaa, sillä siinä otettiin vastaan vieraat ja katettiin pöytä, käsitti melkein puolet koko Stepan Petrovitshin pienen talon alasta. Huonekalusto ei ollut kaunis, mutta rauhallinen: yhdellä seinällä oli sohva, joka melkein ulottui pitkin koko sen pituutta, se oli leveä, pehmoinen, lukuisilla tyynyillä varustettu, – vanha tuttu kaikille talossa vieraileville tilanomistajille. Totta puhuen, oli se verraton lepopaikka. Muissa huoneissa oli ainoastaan tuoleja, muutamia kaappeja ja pöytiä. Ne olivat läpikulettavia, asumattomia huoneita. Veerotshkan pieni makuusuoja oli puutarhaan päin; siinäkään ei ollut muita huonekaluja kuin vuode, pesupöytä peilineen ja yksi nojatuoli. Mutta nurkat olivat täynnä mehupulloja ja hillopönttöjä, jotka Veerotshka itse oli sinne asettanut.

Astuessaan eteiseen, Pietari Vasiljitsh aikoi ilmoittaa itsensä ja Boris Andrejitshin tulon, mutta samassa poika, joka pitkäliepeisessä takissa oli ilmestynyt heidän eteensä, alkoi kiskoa turkkia hänen yltään sanoen: "olkaa hyvä!" Ystävykset menivät Stepan Petrovitshin luo, hänen huoneeseensa. Pietari Vasiljitsh esitti hänelle Boris Andrejitshin.

Stepan Petrovitsh puristi hänen kättänsä sanoen: – "Hauska... oikein. Viluttaako... Viinaa?" Hän nyökkäsi pöytänsä päin, jolla oli viinaa ja leivoksia, ja alkoi taas mitailla huoneensa lattiaa.

Boris Andrejitsh otti ryypyn, Pietari Vasiljitsh samoin, ja sitte molemmat istuivat leveälle sohvalle painautuen sen tyynyjen väliin. Boris Andrejitshista tuntui kuin hän olisi iät kaiket istunut tällä sohvalla ja olisi jo ammoisista ajoista ollut hyvä tuttu talon isännän kanssa. Ja siltä tuntui kaikista muistakin Barsukovin vieraista.

Hän ei ollut sinä päivänä yksin; muutenkin oli häntä vaikea tavata kahdenkesken. Hänen luonaan istui muuan viina-asioitsija, jolla oli vanhat, ryppyiset kasvot, haukannenä ja levottomat silmät. Hän oli aivan rappeutunut henkilö, ja hänellä oli vielä nykyään ollut hyvä virka, mutta oli sen menettänyt ja joutunut tuomioistuimessa syytteeseen. Pidellen toisella kädellään kaulahuiviaan, toisella pitkäntäkin kaulusta hän seurasi Stepan Petrovitshin liikkeitä. Kun vieraat olivat istuneet puhkesi hän syvään huokaisten puhumaan.

– Ah, Stepan Petrovitsh, Stepan Petrovitsh! Helppo on ihmisten tuomita, mutta tunnetteko sananpartta: "Vääryyttä tekee rehellinen, vääryyttä konna, kaikki vääryydellä elävät, sinä ja minä ja kaikki kansa?"

– Brau... – oli Stepan Petrovitsh taaskin vastaamaisillaan, mutta pysähtyi ja sanoi: – huono puheenparsi.

– Niin, kuka sen sanoi? tietysti, huono, vastasi viina-asioitsija: – mutta mitä käskette tekemään! Ei hätä ole mieluinen kellekään: mistä sen rehellisyyden ottaa, kun sitä ei ole. Kuulkaas, minä olen valmis vetoamaan näihin herroihin, jos he suvaitsevat kuunnella minun asiani vaiheita...

– Saako luvan tupakoida? – kysyi Boris Andrejitsh isännältä.

Isäntä nyökkäsi myöntävästi.

– Tietysti, – jatkoi herra – minäkin olen, kenties useinkin harmistunut itseeni, ja maailmaan yleensä, tuntenut, niin sanoakseni, ylevämielistä närkästyttä...

– Konnien keksintöä, – keskeytti Stepan Petrovitsh? Te tarkoittatte, että ylevämielinen närkästys on konnien keksintöä.

Stepan Petrovitsh nyökkäsi taaskin päällään.

Herra vaikenä ja yht'äkkiä rävähti nauramaan, niin että näkyivät paljaat ikeneet, joissa ei ollut jällellä ainoatakaan hammasta. Mutta siitä huolimatta hän puhui sangen puhtaasti.

– He, he, Stepan Petrovitsh, te puhutte aina noin. Meidän asianajajamme ei sano suotta teistä, että te olette oikea sanaleikin mestari.

– Brau, brau! – vastasi Barsukov.

Samassa ovi aukeni, ja Veerotshka ilmestyi huoneeseen. Tanakasti ja kevyesti hän asteli kantaen kädessään vihreää pyöreää tarjotinta, jolla oli kaksi kahvikuppia ja kerma-astia. Sinisen harmaa puku sopi hyvin hänen sirolle vartalolleen. Boris Andrejitsh ja Pietari Vasiljitsh nousivat sohvasta tervehtimään ja tytär niiasi laskematta tarjotinta käsistään, mutta sitten hän meni pöydän luo, laski kantimensa siihen sanoen:

– Kas tässä kahvia.

– Brau, – mörähti isä. – Vielä kaksi, – lisäsi hän, osoittaen vieraita. – Boris Andrejitsh, tyttäreni.

Boris Andrejitsh kumarsi toistamiseen.

– Haluatteko kahvia? – kysyi tytär, suoraan ja rauhallisesti katsoen hänen silmiinsä.

– Päivällisiin on vielä puolitoista tuntia.

– Sangen mielelläni, – vastasi Boris Andrejitsh. Veerotshka kääntyi Krupitsynin puoleen.

– Entä te, Pietari Vasiljitsh.

– Kyllä, kiitos.

– Heti. Pitkään aikaan en ole teitä nähnyt, Pietari Vasiljitsh.

Sanottuaan sen, Veerotshka meni. Boris Andrejitsh katsoi hänen jälkeensä ja kumartui kuiskaamaan ystävälleen:

– Hän on herttainen... Niin vapaa käytös...

– Tottunut – vastasi Pietari Vasiljitsh: – täällä eletään kuin ravintolassa. Toinen tulee, toinen menee aivan kuin läpimatkalla, kun toinen ovi sulkeutuu, avautuu toinen.

Ja näitä sanoja kuin todentamaan tuli ovesta uusi vieras. Hän oli näkyisä mies, röhöttävän suuri ja lihava, kasvot isot, huulet paksut ja silmät suuret; tuuheat hiukset pörröttivät hajallaan. Hänen kasvoistaan kuvastui alituiseen tyytymättömyys – ikävystynyt, hapan ilme. Hänen pukunsa oli väljä ja käydessään koko hänen ruumiinsa hetkui. Hän heittäysi raskaasti sohvalle ja tokaisi vasta silloin: "terveeksi!" – kuin sivumennen huolimatta katsoa, ketä huoneessa oli.

– Viinaa? – kysyi häneltä Stepan Petrovith.

– Ei! mitä viinaa, – vastasi uusi vieras: – en välitä viinasta.

Terve, Pietari Vasiljitsh, – lisäsi hän vilkaistuaan ympärilleen.

– Terve, Mihiei Mihieitsh, – vastasi Pietari Vasiljitsh: – mistä Jumala teidät tänne?

– Mistäkö? tietysti kaupungista. En ole niin onnellinen kuin te, jotka voitte käydä kaupungissa ilman asioita. Mutta minä holhoojan toimissa. Katsokaahan noita herrasia, – sanoi hän osoittaen sormellaan sinne päin, missä syytetty herra istui: – kaikki hevoseni olen aivan pilalle ajanut kaupungin matkoilla. Jospa siitä kerran loppu tulisi.

– Mihiei Mihieitshille meidän syvin kunnioituksemme, – puhui herra, joka niin kursailematta oli saanut vastaanottaa uuden kunnianimen.

Mihiei Mihieitsh katsahti häneen.

– Sanohan minulle, ole hyvä, eräs asia, – alkoi hän pannen kätensä ristiin: – milloin sinut, lopultakin hirtetään?

Herra loukkaantui.

– Mutta pitäisi tosiaan! Eh, heh, tosiaan pitäisi! Hallitus on sellaisia kohtaan aivan liian mukaantuvainen – siinä koko juttu! Mitä huolta sinulla on siitä, että olet syytteessä? Ei kerrassaan mitään! Yksi seikka vaan, kenties, on kiusallinen: nyt ei sovi – haben sie gewesen, – ja Mihiei Mihieitsh teki kädellään liikkeen kuin olisi ollut pyydystävänä jotain ilmasta ja pannut sitten povitaskuunsa. – Voi teitä mitä väkeä olette!

– Te suvaitsette yhä laskea leikkiä, – vastasi virkaheitto käräjäkirjuri: – mutta siitä ette haasta mitään, että antavalla on vapaus antaa, ottavalla – ottaa. Sitä paitsi minä en ole siinä toiminut omasta alotteestani vaan enemmän on osallisena ollut muuan toinen henkilö, kuten jo olen selittänyt...

– Tietysti, – huomautti pirullisesti Mihiei Mihieitsh. – Veerotshka tuli huoneeseen tuoden tarjottimella kaksi kuppia kahvia lisää. Mihiei Mihieitsh kumarsi hänelle.

– Vielä yksi, – kehoitti isä.

– Miksi vaivaatte itseänne? – sanoi hänelle Boris Andrejitsh ottaen häneltä kupin.

– Mitä vaivaa tämä on! – vastasi Veerotshka: – en tahdo antaa tätä tehtävää tarjoilijalle: luulen, että näin maistuu paremmalta.

– Tietysti, teidän kädestänne.

Mutta Veerotshka ei halunnut kuulla tätä mairittelua loppuun, meni pois, ja palasi taas hetken kuluttua tuodakseen kahvia Mihiei Mihieitshille.

– Mutta oletteko kuulleet, – alkoi Mihiei Mihieitsh tyhjentäessään kuppinsa: – oletteko kuulleet, että Maora Iilinitshna makaa ilman kieltä.

Stepan Petrovitsh pysähtyi ja kohotti päätään.

– Kuten sanottu, – jatkoi Mihiei Mihieitsh. – Halvaus. Tehän tiedätte, että hän piti syömisestä. Ka, toissapäivänä hän istui pöydän ääressä, ja vieraita hänellä oli... Vihannes-keittoa syövä, kaksi lautasellista syö ja vielä kolmatta pyytää... yht'äkkiä vilkasi taakseen ja sanoo, aivan kiirehtimättä, nähkää: "ottakaa keitto, kaikki ihmiset vihreinä istuvat"... niin keikahti tuoilta. Riensivät nostamaan, minkä ehtivät, kysyvät, mikä sillä on... Käsillä viittaa, mutta kieli ei liikahda. Vielä sanotaan että piirilääkärimme siinä kunnosti itsensä... Pystyyn hypähti, ja parkasee: "Lääkäreitä noutamaan!" Aivan hullaantui. Minkälainen lienee ammatissaan!

– Brau, brau! – sanoi Barsukov mietteissään.

– Meilläkin on tänään vihanneskeittoa, – huomautti Veerotshka istuessaan nurkkaan tuolin syrjälle.

– Minkä kanssa? Sammenko kanssa? – kysäsi Mihiei Mihieitsh.

– Sammen ja kuivan kalan selän kanssa.

– Sepä mainiota. Ka, sanotaan, että vihanneskeitto ei ruuaksi talvella kelpaisi, koska se syödään kylmänä. Mutta se on tyhjää puhetta... Eikö totta, Pietari Vasilitsh?..

– Aivan tyhjää, aivan joutavaa, – sanoi Pietari Vasilitsh! – Täällä huoneessahan on lämmin.

– Varsin lämmin.

– Niin, miksi ei lämpimässä huoneessa voisi syödä kylmää ruokaa? – En ymmärrä.

– En ymmärrä minäkään. – Samaan tapaan jatkui keskustelu kauan. Isäntä ei puuttunut siihen juuri ensinkään, vaan puuhaili omissa askareissaan huoneessa. Päivällistä syödessä näkyi ruoka kaikille maistuvan, sillä se oli hyvää, vaikka yksinkertaisesti valmistettua. Veerotshka istui ensimmäisellä paikalla, tarjoili vihanneskeittoa, lähettäen lautaset ympäri pöydän ja seurasi silmillään vierasten syöntiä koettaen parhaansa mukaan saada selkoa heidän toivomuksistaan. Vjasovnin istui hänen vieressään ja katseli herkeämättä häneen. Veerotshka ei voinut puhua hymyilemättä, mikä sopi hänelle erinomaisesti. Vjasovnin toisinaan kääntyi hänen puoleensa ja kyseli häneltä yhtä ja toista, – ei juuri vastauksenkaan vuoksi vaan nähdäkseen hänen kaunista hymyään.

Päivällisen jälkeen Mihiei Mihieitsh, Pietari Vasiljitsh ja sitten syytteen alainen herra, jonka oikea nimi oli Onufrij Ilitsh, istuivat korttipöytään. Mihiei Mihieitsh ei häntä enää niin kovasti ahdistanut, vaikka vielä toisinaan laskikin leikkiä hänen kustannuksellaan, mikä kenties tapahtui siitä syystä, että Mihiei Mihieitsh syödessään otti toisenkin ryypyn viinaa. Korttia jaettaessa hän sanoi jo edeltäpäin tietävänsä, että kaikki ässät ja valtit joutuvat Onufrij'ille, hänellä kun on sellaiset näpistelijän kädet, jotka aina ovat valmiit sekoittamaan väärin ja anastamaan parhaat kortit. Mutta tehtyään hänen kanssaan korttilietteen, Mihiei Mihieitsh muuttui kokonaan ja alkoi häntä kehua.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.